

Εισαγωγή στη Σύγχρονη Ευρωπαϊκή Ιστορία

Μάθημα 7^ο: Μεσοπόλεμος

Γιώργος Μαργαρίτης, Καθηγητής
Τμήμα Πολιτικών Επιστημών, ΑΠΘ

Άδειες Χρήσης

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό υπόκειται σε άδειες χρήσης Creative Commons.
- Για εκπαιδευτικό υλικό, όπως εικόνες, που υπόκειται σε άλλου τύπου άδειας χρήσης, η άδεια χρήσης αναφέρεται ρητώς.

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στα πλαίσια του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης» έχει χρηματοδοτήσει μόνο την αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Μάθημα 7^ο

Μεσοπόλεμος

Περιεχόμενα ενότητας

1. Η ιστορία του Ναζισμού. Η πορεία προς την εξουσία
2. Η οικονομική κρίση

Σκοποί ενότητας

- Ανασκόπηση στην ιστορία της γέννησης του ναζιστικού φαινομένου στην Ευρώπη.
- Μελέτη των παραμέτρων και των συνεπειών της οικονομικής κρίσης του 1930.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

1^η Ενότητα

Η ιστορία του Ναζισμού Η πορεία προς την εξουσία

Ναζισμός

- Γεννήθηκε στην ταραγμένη Γερμανία του 1919 – 1920.
- Παλαιοί πολεμιστές ήταν μαγιά
- Stundtruppe : ειδικές μονάδες. Μαζί με τα Freikorps εν καιρώ ειρήνης κατέστειλαν επαναστατικές διαδηλώσεις.
- Όσα αποτελούν το υπόστρωμα του αντικομμουνισμού
 - Επαναστατική απειλή
 - Προδοσία
 - Πολεμική εμπειρία
- Μαζί με τις ένοπλες ομάδες δίνουν το κίνημα του ναζισμού.

Οι εχθροί του Ναζισμού

- Μοναδικό φαινόμενο
- Εντυπωσιακή ευρύτητα των εχθρών του: κομμουνιστές, σοσιαλιστές, μασόνοι, Εβραίοι, φυλετικά κατώτεροι λαοί (Ρομά, Σλάβοι), εκφυλισμένες ομάδες (ομοφυλόφιλοι, ανάπηροι, χρόνια ασθενούντες).

Άριοι

- Φυσικός προορισμός τους να κυριαρχήσουν.
- Αναδιάρθρωση του κόσμου. Η κυρίαρχη φυλή να κάνει φυσική επιλογή των ανθρώπων.
- Να οδηγήσουν τον ανθρώπινο πολιτισμό στην ευταξία.

Εθνικοσοσιαλισμός

- Εθνικοσοσιαλιστικό κίνημα σε αντιπαράθεση με τον διεθνιστικό σοσιαλισμό (κομμουνιστές, σοσιαλιστές).
- Ταξινόμηση προβλημάτων και εχθρών του
 - *25 σημεία του Ναζιστικού κόμματος (1919), Άντον Ντρέξλερ.*
 - Ιδρυτικό πρόγραμμα του Εθνικού Σοσιαλιστικού Κόμματος των Γερμανών Εργατών.

“Το πρόγραμμα των 25 σημείων”

1/11

- Το Πρόγραμμα του Γερμανικού Εργατικού Κόμματος έχει σχεδιαστεί ως περιορισμένης διάρκειας. Οι ηγέτες του δεν έχουν την πρόθεση, όταν οι στόχοι που αναφέρονται εδώ επιτευχθούν, να θέσουν νέους, απλά για να αυξήσουν, με τεχνητό τρόπο, τη δυσαρέσκεια της λαϊκής μάζας και να επιβεβαιώσουν την συνέχεια ύπαρξης του Κόμματος.
- 1. Απαιτούμε την ένωση ολόκληρης της Γερμανίας σε μια Μείζονα Γερμανία πάνω στη βάση του εθνικού αυτοπροσδιορισμού.
- 2. Απαιτούμε ισότητα δικαιωμάτων του Γερμανικού Λαού στις σχέσεις του με άλλα Έθνη και την κατάργηση των συνθηκών των Βερσαλλιών και του Σεν Ζερμέν (Saint-Germain).
- 3. Απαιτούμε γη και χώρο (αποικίες) για τη διατροφή του λαού μας και την εγκατάσταση του πλεονάζοντος πληθυσμού.

“Το πρόγραμμα των 25 σημείων”

2/11

- 4. Μόνο μέλη του Έθνους μπορούν να είναι πολίτες του Κράτους. Μόνον αυτοί με γερμανικό αίμα, ανεξαρτήτως πεποιθήσεων, μπορούν να είναι μέλη του Έθνους. Συνεπώς, κανείς Εβραίος δεν μπορεί να ανήκει στο Έθνος.
- 5. Οι μη πολίτες μπορούν να ζουν στην Γερμανία ως επισκέπτες και πρέπει να υπόκεινται στην περί ξένων νομοθεσία.
- 6. Του δικαιώματος του εκλέγειν την Κυβέρνηση και τα νομοθετικά όργανα του Κράτους πρέπει να απολαμβάνουν οι πολίτες του Κράτους και μόνον. Απαιτούμε, κατά συνέπεια, όλα τα δημόσια αξιώματα, οιαδήποτε τύπου, είτε εντός του Ράιχ είτε σε ελάσσονες περιοχές, να μην αποδίδονται σε άλλους ει μη σε πολίτες του Κράτους. Είμαστε αντίθετοι προς την διεφθαρμένη κοινοβουλευτική τακτική της πλήρωσης κρατικών θέσεων σύμφωνα με κομματικές πεποιθήσεις και χωρίς αναφορά στον χαρακτήρα ή στις ικανότητες.

“Το πρόγραμμα των 25 σημείων”

3/11

- 7. Απαιτούμε το Κράτος να εκπληρώσει το πρωταρχικό του καθήκον για να εξασφαλίσει τα προς το ζην σε όλους τους πολίτες του. Αν αποδειχθεί αδύνατη η διατροφή ολόκληρου του πληθυσμού, οι μη πολίτες πρέπει να απελαθούν από το Ράιχ.
- 8. Η μετανάστευση όλων των μη Γερμανών προς την χώρα πρέπει να απαγορευθεί. Απαιτούμε όλοι οι μη Γερμανοί, που εισήλθαν στην χώρα μετά τις 2 Αυγούστου 1914, να κληθούν να εγκαταλείψουν άμεσα την Γερμανία.
- 9. Όλοι οι πολίτες έχουν ίσα δικαιώματα και υποχρεώσεις.

“Το πρόγραμμα των 25 σημείων”

4/11

- 10. Πρέπει να είναι πρωταρχικό καθήκον κάθε πολίτη να εκτελεί χειρωνακτική ή νοητική εργασία. Οι δραστηριότητες κάθε ατόμου δεν πρέπει να έρχονται σε σύγκρουση με το γενικό συμφέρον, αλλά πρέπει να συμπλέουν με το γενικό πλαίσιο της κοινότητας και για το καλό του συνόλου. Κατά συνέπεια, απαιτούμε: την κατάργηση της υποδούλωσης στους τόκους.
- 11. Την κατάργηση εισοδημάτων που δεν προέρχονται από εργασία.
- 12. Με την προοπτική των τρομακτικών θυσιών ζωών και περιουσιών που απαιτεί από κάθε έθνος ένας πόλεμος, ο ατομικός πλουτισμός από τον πόλεμο πρέπει να θεωρείται ως έγκλημα κατά του Έθνους. Απαιτούμε, κατά συνέπεια, την άμεση κατάσχεση όλων των κερδών που προήλθαν από τον πόλεμο.

“Το πρόγραμμα των 25 σημείων”

5/11

- 13. Απαιτούμε την εθνικοποίηση όλων των εταιρειών που έχουν συμπήξει ενώσεις σχηματίζοντας τραστ.
- 14. Απαιτούμε την διανομή των κερδών μεγάλων βιομηχανικών εταιρειών.
- 15. Απαιτούμε εκτεταμένη ανάπτυξη της ασφάλισης των ατόμων μεγάλης ηλικίας.
- 16. Απαιτούμε την δημιουργία και διατήρηση υγιούς μεσαίας τάξης, την άμεση κοινωνικοποίηση των μεγάλων πολυκαταστημάτων και την παραχώρησή τους, με φθηνό αντίτιμο, σε μικρεμπόρους και ότι ο υπέρτατος σεβασμός θα επιδειχθεί στους μικρεμπόρους με την πρόταξη των Κρατικών και Κοινοτικών διαταγμάτων.

“Το πρόγραμμα των 25 σημείων”

6/11

- 17. Απαιτούμε αναδιανομή της γης σύμφωνα με τις απαιτήσεις του Έθνους μας και την ψήφιση νόμου για την απαλλοτρίωση γαιών με σκοπό την κοινοτική τους χρήση χωρίς αντάλλαγμα, την κατάργηση της εκμίσθωσης γης και την απαγόρευση κάθε κερδοσκοπίας από τη χρήση γης.
- 18. Απαιτούμε την αμείλικτη δίωξη όσων οι δραστηριότητες θίγουν το δημόσιο συμφέρον. Οι κοινοί εγκληματίες, οι τοκογλύφοι, οι κερδοσκόποι κλπ., πρέπει να τιμωρούνται με θάνατο, ανεξαρτήτως πεποιθήσεων ή φυλετικής καταγωγής.
- 19. Απαιτούμε το Ρωμαϊκό Δίκαιο, το οποίο υπηρετεί μια υλιστική παγκόσμια τάξη, να αντικατασταθεί από το κοινό Γερμανικό Δίκαιο.

“Το πρόγραμμα των 25 σημείων”

7/11

- 20. Το Κράτος πρέπει να αναλάβει εκτεταμένη ανασυγκρότηση του εθνικού εκπαιδευτικού συστήματος (με σκοπό να καταστεί αυτό προσβάσιμο σε κάθε ικανό και σκληρά εργαζόμενο Γερμανό, δίνοντάς του τη δυνατότητα ανώτερης εκπαίδευσης και επιτυγχάνοντας, έτσι, πρόοδο). Το αναλυτικό πρόγραμμα όλων των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων οφείλει να ευθυγραμμιστεί με τις πρακτικές απαιτήσεις της καθημερινής ζωής. Το σχολείο οφείλει να παράσχει στον μαθητή, εκκινώντας από την πρώτη ένδειξη ευφυΐας του, την κατανόηση του Έθνους και του Κράτους (μέσω της μελέτης των πολιτικών υποθέσεων). Απαιτούμε η μόρφωση χαρισματικών παιδιών από φτωχές οικογένειες, ανεξάρτητα από την κοινωνική τάξη ή το επάγγελμά τους, να αναλαμβάνεται από το Κράτος.

“Το πρόγραμμα των 25 σημείων”

8/11

- 21. Το Κράτος πρέπει να διασφαλίσει ώστε τα επίπεδα υγείας του Έθνους να ανέλθουν, προστατεύοντας μητέρες και παιδιά, απαγορεύοντας την παιδική εργασία, ενισχύοντας την φυσική δύναμη μέσω νομοθεσίας για υποχρεωτική γυμναστική και άθληση και με την εκτεταμένη υποστήριξη συλλόγων εμπλεκομένων στην φυσική αγωγή των νέων.
- 22. Απαιτούμε την κατάργηση του μισθοφορικού στρατού και την δημιουργία ενός λαϊκού στρατού.

“Το πρόγραμμα των 25 σημείων”

9/11

- 23. Απαιτούμε σύννομη διαμάχη της σκόπιμης πολιτικής ψευδολογίας και της διασποράς της μέσω του Τύπου. Για την δημιουργία ενός Εθνικού Γερμανικού Τύπου απαιτούμε:
- Όλοι οι εκδότες και συντάκτες/συνεργάτες των Γερμανόφωνων εφημερίδων να ανήκουν στο Έθνος
- Ότι καμία μη Γερμανική εφημερίδα δεν μπορεί να κυκλοφορήσει χωρίς εκπεφρασμένη έγκριση του Κράτους. Δεν πρέπει να τυπώνεται στην Γερμανική γλώσσα
- Οι μη-Γερμανοί πρέπει να εμποδίζονται από τον Νόμο να συμμετέχουν οικονομικά ή να επηρεάζουν Γερμανικές εφημερίδες και η ποινή για παράβαση αυτού του Νόμου πρέπει να είναι η απαγόρευση έκδοσης της εφημερίδας και η άμεση απέλαση των εμπλεκομένων μη-Γερμανών. Η έκδοση εφημερίδων που δεν προωθούν την εθνική πρόοδο πρέπει να απαγορεύεται. Απαιτούμε την δια Νόμου δίωξη όλων των τάσεων της τέχνης και της λογοτεχνίας που διαφθείρουν την εθνική ζωή και την απαγόρευση πολιτιστικών εκδηλώσεων που παραβιάζουν αυτή την απαίτηση.

“Το πρόγραμμα των 25 σημείων”

10/11

- 24. Απαιτούμε ελευθερία όλων των θρησκευτικών δογμάτων ανά την Επικράτεια, υπό την προϋπόθεση ότι δεν απειλούν την ύπαρξή της και δεν προσβάλλουν το δημόσιο αίσθημα της Γερμανικής φυλής. Το Κόμμα υποστηρίζει το χριστιανικό δόγμα, αλλά δεν προσαρτά εαυτό σε κανένα συγκεκριμένο δόγμα. Αντιμάχεται την Ιουδαϊκή - υλιστική νοοτροπία, εσωτερική και εξωτερική, και είναι πεπεισμένο ότι το Έθνος μας μπορεί να επιτύχει την ανέναη υγεία μόνο επί τη βάσει της εξής αρχής: Το κοινό συμφέρον είναι υπεράνω του ατομικού συμφέροντος.

“Το πρόγραμμα των 25 σημείων”

11/11

- 25. Για να υλοποιηθούν όλα τα σημεία αυτού του Προγράμματος, απαιτούμε την δημιουργία ισχυρής κεντρικής διακυβέρνησης του Ράιχ, την άνευ όρων εξουσία του πολιτικού Κεντρικού Κοινοβουλίου σε ολόκληρο το Ράιχ και τις οργανώσεις του και τον σχηματισμό Ενώσεων βασισμένων σε κοινωνικά και επαγγελματικά κριτήρια για την εκτέλεση των Νόμων που ψηφίζονται από το Ράιχ σε όλα τα επιμέρους Γερμανικά κρατίδια.
- Οι ηγέτες του Κόμματος υπόσχονται να εργαστούν ακατάπαυστα - μέχρι και να θυσιάσουν την ζωή τους - για να υλοποιήσουν το παρόν Πρόγραμμα.
- Πηγή: Το “Πρόγραμμα των 25 σημείων” εξαγγέλλεται στις 24 Φεβρουαρίου 1920, <https://el.wikipedia.org>.

Καινοτομία των Ναζί

- Κατάργηση Ρωμαϊκού δικαίου
- Ολόκληρες ομάδες ανθρώπων μπορούν να εξοντωθούν χωρίς να δικαστούν
- Στρατόπεδα συγκέντρωσης, αποσπάσματα θανάτου
- Άρνηση του ανθρώπινου πολιτισμού.

Ιδεολογία Ναζισμού

- Συνονθύλευμα ρατσιστικών, φυλετικών, εθνικιστικών ιδεών
- Λατρεία του Αρείου σώματος: αφετηρία
- Παίρνει ιδέες που υφέρπουν στην ευρωπαϊκή κοινωνία και τις μετατρέπει σε πολιτική πρακτική και αργότερα σε πολιτική εφαρμογή.

1^ο Ναζιστικό πραξικόπημα, 1923

- Απόγνωση των Γερμανών
- Κατοχή του Ρουρ από Γάλλους
- Αποτυχία πραξικοπήματος
- Εγκλεισμός του Χίτλερ όπου γράφει το έργο του *Ο Αγών μου*.

Ναζιστικό κόμμα

- Κόμμα νέου τύπου
- Αρχή του ενός, Φύρερ: ο Ηγέτης, ο οδηγός του κόμματος, εκτελεστική και νομοθετική εξουσία
- Σε αντιπαράθεση τα υπόλοιπα κόμματα είναι κόμματα μαζών.
- Υιοθετεί την τρομοκρατία ως πρακτική
- Έχει σχέδιο για ανάπλαση της ευρωπαϊκής ηπείρου, ώστε να επιστρέψει η Γερμανία κυρίαρχη στο νέο κόσμο.

Ευρωπαϊκό πλαίσιο της δεκαετίας του 1920

- Ευρωπαϊκή παρεξήγηση
- Βεβαιότητα ότι δεν θα γίνει πόλεμος
- Κλίμα αισιοδοξίας κυριαρχεί στην Ευρώπη.
- Οι ναζί παίρνουν στο περιθώριο στο 2^ο μισό της δεκαετίας του 1920.
- Προσπάθεια ανασυγκρότησης και προβληματισμός για την ανάπτυξη των φασιστικών κινημάτων.

Ο ναζισμός στο προσκήνιο

- Ο περιορισμός των εισοδημάτων των μικροαστικών και μεσοαστικών στρωμάτων είναι που τροφοδοτεί την ανάπτυξη του ναζισμού.
- Έλκουν τα μεσοστρώματα:
 - Ο εξορκισμός των δυσβάσταχτων όρων των Βερσαλλιών,
 - η καταδίκη των Εβραίων,
 - ο αντικομμουνισμός.
- Η μικροαστική φοβία αποτελεί το κοινωνικό και εκλογικό όπλο του ναζισμού.
- Κοινωνική μετάλλαξη του ναζισμού από κόμμα του περιθωρίου σε κόμμα εξουσίας.

Εξορκισμός της κρίσης στην Γερμανία

- Στα 1931 η Γερμανία γιόρτασε με μεγαλοπρέπεια τα εξήντα χρόνια από την ενοποίησή της, από τη δημιουργία του νέου Ράιχ.
- Η μεγάλη καπιταλιστική κρίση πίεζε ήδη τη γερμανική κοινωνία ενώ οι ταπεινώσεις του 1918-1919 δεν είχαν ακόμα ξεχαστεί.
- Η επίκληση του ιστορικού μεγαλείου από την άρχουσα τάξη της χώρας ήταν ένας τρόπος άρνησης μιας σκοτεινής πραγματικότητας.
- Σε αυτό το κλίμα οι επιθετικές προτάσεις του ναζιστικού κόμματος θα εύρισκαν εύφορο έδαφος ανάπτυξης.

Η επερχόμενη θύελλα. Reichstag, 1931

Πηγή: Εορτασμός των 60 χρόνων από την ενοποίηση της Γερμανίας.,
Bundesarchiv. Bild 102-11055. Reichstag.

https://commons.wikimedia.org/wiki/Category:Reichstag_%28Weimar_Republic%29?uselang=be#/media/File:Bundesarchiv_Bild_102-11055,_Berlin,_Reichstag,_Reichsgr%C3%BCndungsfeier.jpg.

Άδεια: CC BY-SA 3.0 DE.

Κατάληψη της εξουσίας, 1932

- Εκλογική επικράτηση του Ναζιστικού Κόμματος το 1932.
- Πολιτικό πρόγραμμα: η φυλετική διάκριση του κόσμου.
- Εξάπλωση του ναζιστικού φαινομένου και σε άλλες χώρες της Ευρώπης.
- Υιοθέτηση ναζιστικών κινημάτων από τις πολιτικές ελίτ.
- Υιοθέτηση ναζιστικού προτύπου της τρομοκρατίας.
- Αποτελεί προσδοκία πολλών ευρωπαίων ότι η Γερμανία θα τους οδηγήσει στην Νέα Ευρώπη.

Γκέρινγκ, Γκέμπελς, Χίτλερ, 1932

Πηγή: Φωτ. Γερμανικού Ομοσπονδιακού Αρχείου.
Bundesarchiv, Bild 102-12975 / CC-BY-SA 3.0,
wikipedia.org.

Τάγματα εφόδου. Γερμανία

- Τα τάγματα εφόδου του εθνικοσοσιαλιστικού (ναζιστικού) κόμματος της Γερμανίας πολλαπλασίασαν
- την παρουσία,
- τις επιδείξεις τους και
- τη συνακόλουθη τρομοκρατία στις γερμανικές πόλεις καθώς γίνονταν αισθητές οι συνέπειες της καπιταλιστικής κρίσης.

Η πορεία του ναζισμού προς την εξουσία

Πηγή : Τάγματα Εφόδου στην Γερμανία. Bundesarchiv, Bild 102-11265 / CC-BY-SA.

[https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Bundesarchiv_Bild_102-11265,_Braunschweig,_NS-Gautreffen_mit_Adolf_Hitler.jpg?uselang=be.](https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Bundesarchiv_Bild_102-11265,_Braunschweig,_NS-Gautreffen_mit_Adolf_Hitler.jpg?uselang=be)

Αστυνομικό κράτος στη Γερμανία 1/2

- Η ιδέα του απολυταρχικού αστυνομικού κράτους στην Γερμανία δεν προερχόταν μόνο από το ναζιστικό κόμμα και τις παραστρατιωτικές ομάδες του.
- Οι κρατικές υπηρεσίες συναγωνίζονταν επάξια τους ναζί στον τομέα της καταστολής των κοινωνικών αγώνων.

Αστυνομικό κράτος στη Γερμανία 2/2

Πηγή: Βερολίνο, επιδρομή στην Kösliner Straße. Bundesarchiv, Bild 183-N0419-501 / CC-BY-SA.

https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Bundesarchiv_Bild_183-N0419-501,_Berlin,_Razzia_in_der_K%C3%B6sliner_Stra%C3%9Fe,.jpg?uselang=be.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

2^η Ενότητα

Η οικονομική κρίση

Οι όροι της οικονομικής κρίσης

- Οι ψευδαισθήσεις του 1920 για την αναβίωση της Μπελ Επόκ της Ευρώπης
- σε συνδυασμό με την οικονομική κρίση του 1930
- Θα οδηγήσουν στις τερατογενέσεις του 1940.
- Πακτωλός δολαρίων, κλίμα διαφθοράς.
- Μαζικός δανεισμός της Ευρώπης, πρόβλημα αποθησαύρισης στις ΗΠΑ, οικονομική κρίση.

Η κρίση του 1930

- Πανικός χρηματιστών, τραπεζιτών, πολιτών.
- Η οικονομική κρίση χτύπησε κυρίως τους φτωχούς.
- Εξαθλίωση των φτωχών λόγω της ανεργίας.
- Απαντιέται με ένα είδος φιλανθρωπίας
- Συσσίτια
- Απότομη προσγείωση στην πραγματικότητα.

Εκτίναξη της ανεργίας

- Στην Γερμανία έφτασε ως 44%
- Στην Αυστρία, Νορβηγία, Δανία άγγιξε το 1/3 του εργατικού δυναμικού
- Στην Αγγλία, Βέλγιο, Σουηδία κυμάνθηκε στο 1/4 έως 1/5 του εργατικού δυναμικού
- Στις ΗΠΑ έφτασε ως 27%.

Εργατικό κίνημα. Μεγάλη Βρετανία

- Εργατική συγκέντρωση στην Αγγλία. 1931.
- Η οικονομική κρίση απειλούσε να πάρει πολιτικά χαρακτηριστικά.
- Ο φόβος της κοινωνικής αναταραχής και της επανάστασης επέστρεφε στην Ευρώπη.

Εργατική συγκέντρωση, 1931

Πηγή: Άνεργοι στην Μεγάλη Βρετανία συζητούν για αποτελέσματα της αυξανόμενης ανεργίας.

Bundesarchiv. Bild 102-11463 / CC-BY-SA.

https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Bundesarchiv_Bild_102-11463,_England,_Arbeitslose_bei_Diskussionen.jpg?uselang=be.

Κινεζικό πεζικό σε δράση κατά των Ιαπώνων, Φεβρουάριος 1931

Ο πόλεμος είχε ξαναρχίσει στη μεγάλη διάσταση. Μακριά ακόμα: στην Κίνα. Κινεζικό πεζικό σε δράση κατά των Ιαπώνων.

Πηγή: Bundesarchiv. Bild 102-11214 / CC-BY-SA.

[https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Bundesarchiv_Bild_102-11214,_China,_Infanterie_bei_%C3%9Cbung.jpg?uselang=be.](https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Bundesarchiv_Bild_102-11214,_China,_Infanterie_bei_%C3%9Cbung.jpg?uselang=be)

Παρενέργειες της κρίσης

- Μιζέρια
- Ανατίναξη του ευρωπαϊκού συστήματος κρατών, όπως διαμορφώθηκαν την επαύριο του Α΄ΠΠ. Μειονότητες, μικρά κράτη τεχνικά διαμορφωμένα.
- Κατάρρευση του παγκόσμιο εμπόριο κατά 60%.
- Εθνικά νομίσματα δεν είναι δεκτά στις ανταλλαγές.

Διακινδυνεύει η βιωσιμότητα του έθνους κράτους

- Δεν μπορεί να συναλλαγεί με τους γείτονές του μέσα στα νεόκοπα εθνικά σύνορα.
- Μη ικανότητα κάλυψης των αναγκών του Έθνους.
- Επιδίωξη της αυτάρκειας εντός των ορίων της επικράτειας.
- Προσαρμογή του καπιταλισμού στις νέες συνθήκες.
- Άσκηση του καπιταλισμού διά του κράτους μέσω της συγκεντρωτικής, διευθυνόμενης και κεντρικά σχεδιασμένης οικονομίας.

Δια συμψηφισμού εμπόριο

- Δια συμψηφισμού εμπόριο (Clearing).
Υπολογισμός της αξίας σε λογιστικές μονάδες.
Ανταλλαγή είδος με είδος μεταξύ κρατών.
- Αγωνία για την εξασφάλιση οπλισμού πριν το Β΄ Παγκόσμιο πόλεμο.
- Ένταση εργασίας, γραμμική σπορά.
- Εκτίναξη της παραγωγής στα ύψη.

Η αυτάρκεια του έθνους κράτους

- Συγκεντρωτική οικονομία για να πετυχαίνει την αυτάρκεια το εθνικό κράτος
- Γιγαντώνεται η εξάρτηση της οικονομίας από τις κυβερνητικές αποφάσεις και το κράτος.
- Ευνοεί συγκεντρωτικά καθεστώτα.
- Ο καπιταλισμός αγκιστρώνεται στο κράτος.

Ο ζωτικός χώρος του έθνους κράτους

- Κάνει επιθετικές τις οικονομικές λειτουργίες.
- Για να πετύχω την αυτάρκεια και τη βιωσιμότητα του έθνους κράτους χρειαζόμαστε ένα ζωτικό χώρο.
- Ο ζωτικός χώρος πάντα θεωρείται ότι βρίσκεται εκτός των εθνικών συνόρων.
- Η διεκδίκηση ζωτικού χώρου τροφοδοτεί τον αλυτρωτισμό.

Η ειρηνική και πολεμική κατάκτηση της Ευρώπης από την Γερμανία

- Ειρηνική κατάκτηση της Ευρώπης μέσω του συστήματος συμπηφισμού που είχε αναπτύξει η Γερμανία με πολλά εθνικά κράτη της Ευρώπης.
- Πολεμική κατάκτηση της Ευρώπης μετά την οικονομική κρίση για διεκδίκηση του ζωτικού χώρου και την απελευθέρωση των αλύτρωτων αδερφών, των γερμανικών μειονοτήτων που ζουν στα γειτονικά της κράτη.

Αναθεωρητικές Δυνάμεις

- Γερμανία
- Σοβιετική Ένωση
- Ιταλία
- Διεκδικούν την αναθεώρηση των συνθηκών ειρήνης που υπεγράφησαν την επαύριο του Α΄ΠΠ.

New Deal vs Ναζισμού

- ΗΠΑ Νοέμβριος 1932 Φρανκλίνος Ρούσβελτ.
New Deal
- Γερμανία Ιανουάριος 1933 αναθέτει την καγκελαρία της Γερμανίας στον Αδόλφο Χίτλερ.
Ο ναζισμός στην εξουσία. Πορεία προς τον πόλεμο.
- Ήταν διαφορετική η αντιμετώπιση της οικονομικής κρίσης στις ΗΠΑ και στην Ευρώπη;
 - Ούτε η μία, ούτε η άλλη δεν έβγαλαν τις χώρες τους από την κρίση.

Κεντρική κρατική παρέμβαση

- Κοινός παρονομαστής και των δύο συστημάτων είναι η κεντρική κρατική παρέμβαση για την δημιουργία δημόσιων έργων φαραωνικού μεγέθους με στόχο την απορρόφηση των ανέργων και την έξοδο των χωρών από την κρίση.
 - Φράγμα Hoover dam, εθνικοί δρυμοί στις ΗΠΑ.
 - Εθνικές οδοί στην Γερμανία.

Δημιουργία «γραμμών παραγωγής»

1/3

- Στη διάρκεια του Μεσοπολέμου (1918-1939) πολλαπλασιάστηκαν οι παραγωγικές δυνατότητες και βελτιώθηκαν οι βιομηχανικές μέθοδοι.
- Ο πολλαπλασιασμός και η τεχνική εξέλιξη των εργαλειομηχανών συνδυάστηκαν με τις μεθόδους του «ταιηλορισμού» και του «φορντισμού».
- Την δημιουργία δηλαδή «γραμμών παραγωγής» με διαδοχικά στάδια επεξεργασίας, σύνθεσης ή συναρμολόγησης του προϊόντος.

Δημιουργία «γραμμών παραγωγής»

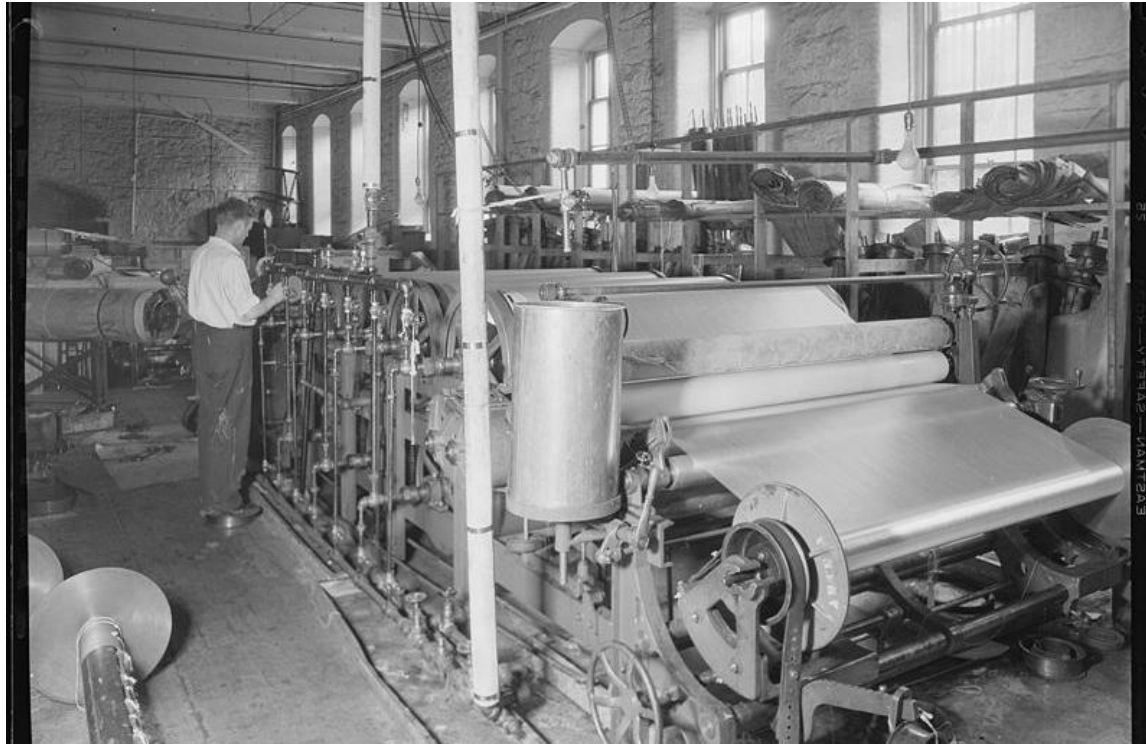
2/3

- Αυτό έκανε δυνατή την παραγωγή «εν σειρά» που απέδιδε ομοιόμορφα προϊόντα και ριζοσπαστικοποιούσε την εκμετάλλευση της εργατικής δύναμης.
- Οι βελτιώσεις αυτές στον τομέα της παραγωγικότητας δεν απέτρεψαν ούτε την καπιταλιστική κρίση, ούτε την επιστροφή του πολέμου.

Δημιουργία «γραμμών παραγωγής»

3/3

Πηγή: “Paterson, New Jersey - Textiles. [Man working at machines.]”, US NARA 518626.

[https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Paterson, New Jersey - Textiles. %28Man working at machines.%29 - NARA - 518626.jpg](https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Paterson,_New_Jersey_-_Textiles._%28Man_working_at_machines.%29_-_NARA_-_518626.jpg). Άδεια: Public Domain.

Σημείωμα Αναφοράς

Copyright Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Γιώργος Μαργαρίτης.
«Εισαγωγή στη Σύγχρονη Ευρωπαϊκή Ιστορία. Μεσοπόλεμος». Έκδοση: 1.0.
Θεσσαλονίκη 2014. Διαθέσιμο από τη δικτυακή διεύθυνση:
<http://eclass.auth.gr/courses/OCRS243/>.

Σημείωμα Αδειοδότησης

Το παρόν υλικό διατίθεται με τους όρους της άδειας χρήσης Creative Commons Αναφορά - Παρόμοια Διανομή [1] ή μεταγενέστερη, Διεθνής Έκδοση. Εξαιρούνται τα αυτοτελή έργα τρίτων π.χ. φωτογραφίες, διαγράμματα κ.λ.π., τα οποία εμπεριέχονται σε αυτό και τα οποία αναφέρονται μαζί με τους όρους χρήσης τους στο «Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων».

Ο δικαιούχος μπορεί να παρέχει στον αδειοδόχο ξεχωριστή άδεια να χρησιμοποιεί το έργο για εμπορική χρήση, εφόσον αυτό του ζητηθεί.

[1] <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/>

Τέλος 7^{ου} Μαθήματος

Επεξεργασία: Γαβριέλα Λ. Μαζαράκη
Θεσσαλονίκη,
Χειμερινό Εξάμηνο 2013 – 2014

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Σημειώματα

Διατήρηση Σημειωμάτων

Οποιαδήποτε αναπαραγωγή ή διασκευή του υλικού θα πρέπει να συμπεριλαμβάνει:

- το Σημείωμα Αναφοράς
- το Σημείωμα Αδειοδότησης
- τη δήλωση Διατήρησης Σημειωμάτων
- το Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων (εφόσον υπάρχει)

μαζί με τους συνοδευόμενους υπερσυνδέσμους.

